

**R. P. Georgii de Rhodes Avenionensis S. J. disputationum
theologiae scholasticae tomus ...**

Rhodes, Georges de

Lugduni, 1661

Sectio VII. De subiectio libertatis in actu secundo, seu quinam actus
voluntatis, & circa quæ objecta liberi sint.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81987](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81987)

potest primò de potentia motrice quàm certum est despotice id est absolute subdì voluntati sine vlla rebellionē. Deinde difficultas etiam esse non potest de potentis vegetatiuis & sensitiuis externis quas certum est non subesse per se immediate voluntati. Controuersia itaque tota est quomodo intellectus, phantasia, & appetitus voluntati subsint, & imperium eius sequantur.

Conclusio
quadrupar-
tita.

Dico tertio, intellectus non subest voluntati, quoad speciem actus, quoad exercitium aliquando subest: sensus internus non subiecit illi immediate ac directe: appetitus non despotice obedit sed politice.

Intellectus
quomodo
subit vo-
luntati.

Prima pars de intellectu probatur, quia si voluntas imperaret intellectui quoad speciem actus, posset efficere ut intellectus assentiretur falso, & dissentiretur vero. Hoc autem implicat, ergo voluntas non imperat intellectui quoad speciem actus. Farcior tamen quod in iis quæ non habent euentiam plurimū affectus voluntatis conferre solet, ut motuum tenue quod suppetit habeatur pro sufficiente. Valet videlicet magnopere affectus voluntatis ad trahendum in suas partes intellectum, etiam quando opinioniones sunt purè speculatiuæ. Verum enim est proculdubio illud Demosthenis, quod quisque vult hoc etiam putat & sapienter pronunciatum est à Philosopho 3. Ethic. cap. 4. & 6. Ethic. cap. 12. Nunquamque tale de rebus iudicium ferre qualis ipse est. Eo quod voluntatis affectum sequatur etiam sententia. Oritur hinc etiam iudicium peruersum quod quisque habet de rebus suis ut notatur. Politicorum cap. 6. sicut si corpus ponatur super oculum, non videtur, ita vix ea rectè iudicamus quæ nostra sunt, eo quod voluntas trahat intellectum ut iudicet iuxta id quod amat. Vnde (inquit Philosophus ibidem) rectè dicitur quod temperantia conferret prudentiam, vitium enim huiusmodi est ut corrumpat principium quo iudicamus, quid agendum vel quid non agendum sit. Intellectus igitur determinari potest ab obiecto, quando illud euident est, quando autem illud probabile tantum apparet, determinatur intellectus à voluntate simul & ab obiecto, adhæretque sapè tanta cum firmitate ac si esset euident obiectum.

Intellectus
quoad ex-
ercitium
subest vo-
luntati.

Secunda pars quod intellectus quoad exercitium subit aliquando voluntati, non tamen semper, probatur primò, quia positis præmissis cohibere potest voluntas intellectum, & impedire ne conclusionem eliciat, ut docent communis dialectici. Deinde imperare potest intellectui vteriores considerationem obiecti prius aliquo modo cogniti, denique potest imperare intellectui ut speciebus iam impressis, & habitibus iam acquisitis utatur, ut experimur quoties reuocare aliquid nitimur in memoriam: tamen si certum est quod per huiusmodi species & habitus causantur sapè actus indeliberati. Politice igitur in his obedit intellectus voluntati, hoc est cum aliqua rebellionē. Sed tria tamen etiam sunt in quibus voluntatem intellectus non sequitur. Primò in his cogitationibus quas dicit Philosophus 7. Ethic. cap. 18. esse à bona fortuna, id est in quibus præuenimur absque voluntatis consensu ad aliquid cogitandum. Secundò, voluntas impedire non potest actum qui ei præluceat, alioqui ferretur in incognitum. Tertio, neque impedire potest ne intellectus actu cogitet obiectum quod actu percipit sensus ante consentium voluntatis: sympathia enim potentiarum efficit ut cognoscente aliquid sensus intellectus etiam illud percipiat, nisi virtute speculationis alio abreptus torus circa obiectum aliud occupetur.

Sensus in-
ternus
quomodo
subit.

Tertia pars de sensu interno probatur, quia directe illi & immediate voluntas non imperat impediendo ne Phantasia percipiat obiectum quod sensus exter-

Tom. I.

nus actu attingit, sed efficere tamen potest ut attentius circa obiectum aliquod occupetur imaginatio, & ut ei vterius insit: potest quoque indirectè sensum internum impedire obiecta subducendo sensui externo. Experimur autem sapissimè magnò cum mœrore nostro ac etiam damno, quàm vaga, & quàm rebellis sit phantasia operatio, cum volentibus orare abstrahitur inuitus animus quò non vult, neque ubi vult, conquiescit.

Quarta pars de appetitu quem dicebam subdì politice voluntati libera, probatur ratione, autoritate, experientia. Si enim non subderetur voluntati appetitus, non teneremur frænare insanas eius cupiditates, si autem obediret despotice, nò experiremur contrariam illam & continuam luctam appetituum rationi repugnantium, neque cum Apostolo clamare quisque posset non quod volo bonum hoc facio, comparat ergo Philosophus 1. Ethic. cap. ultimo. appetitum filio qui sic dirigitur à Patre ut prudentiam eius faciat suam, licet non raro à monitis & præceptis eius deficiat, & 1. Politic. c. 3. politice subdì, explicat ita subdì ut nec imperium omnino detrectare liceat, nec cogatur exequi iussa, sed rebellare possit. Ingeniosè autem 3. anima textu 57. exponitur exemplo cœlestium sphaerarum in quibus superior inferiorem rapit, non quod proprium eius motum omnino inhibeat, sed quod proprii & aduentitij motus admixtione, nec simpliciter feratur, quò abripitur, nec eo quo proprio duceretur motu, si esset solus: Hæc autem resistentia oritur partim ex viua obiecti propositione per sensum, partim ex corporis temperie.

Appetitus
quomodo
subit.

SECTIO VII.

De subiecto libertatis in actu secundo, seu quanam actus voluntatis, & circa quanam obiecta sint liberi.

A potentia quæ subiectum est libertatis in actu primo, venio ad actum secundum liberum, ubi primò quaeritur, quandonam voluntas sit libera, vtrum videlicet quando agit & quando continuat actum liberè agat. Secundò, circa quanam obiecta liberè agat, vtrum scilicet libera sit quando inæqualia sunt obiecta. Tertio, in quibus actibus videlicet vtrum supposita intentione finis, electio mediocum sit libera, & vtrum supposito actu imperante liber sit actus imperatus. Quarto, vtrum circa omissionem voluntas sit libera.

§. I.

Quandonam actus voluntatis sit liber.

Ratio dubitandi est primò, quia voluntas non est indifferens ad agendum quando actu non agit, neque quando actu agit, ergo nunquam est indifferens. Probo antecedens quando voluntas non agit implicat contradictionem ut agat, v. gr. implicat ut nunc impediam peccatum futurum cras, sed neque possum non agere quando ago, probatur, quia quo instanti voluntas est indifferens habet negationem actus saltem in priori naturæ, si enim est determinata in priori naturæ non est indifferens, sed quo instanti voluntas agit, non habet in priori naturæ negationem actus, quia implicat ut actus, & negatio actus in eodem instanti temporis sint simul pro diuerso instanti naturæ, alioqui similiter dici posset, quod in venerabili Sacramento panis & Corpus Christi possent esse simul tempore, pro diuersis instantibus naturæ, quod falsum est & saperet impanationem Lutheri.

Secundo, si voluntas esset indifferens ad ponendum

A a a

actum

Voluntas
videtur
nunquam
esse libera.

Videtur
continua-
tionem
actus non
esse liberâ.

actus esset etiam indifferens ad illum continuandum, sed non est indifferens ad illum continuandum, quia ubi semel posuit actum, non potest voluntas eodem instanti cessare ab illo actu, alioqui eodem instanti actus idem inciperet & desineret, imò duo instantia essent immediata, quia in uno instanti inciperet actus, & in altero immediatè post, inciperet actus imperans eius definitionem.

Tertiò, si tota continuatio actus est libera sequitur quod sit etiam meritoria, hoc autem est difficile, quia sic actus quilibet merebitur infinitos gradus gratiæ, & gloriæ, singulis enim instantibus meretur gradum determinatum sicut meretur in primo instanti, sunt autem infinita instantia, ergo meretur infinitos gradus gratiæ ac gloriæ.

Conclusio
bimembris
Prima pars

Dico primò, voluntas verè libera est dum actu agit: & dum continuat actionem.

Primæ partis ratio est, quia ubi non est necessitas nisi consequens ibi non tollitur libertas, sed voluntas dum agit, solam habet necessitatem consequentem, idè enim tantum non potest non agere, quia vult agere, ex suppositione autem quod velit non potest non velle, ergo voluntas libera est cum actu vult; alioqui nullus actus esset bonus aut malus, quia non esset liber.

Secunda
pars.

Secundæ partis ratio est, quia rectè dixit Philosophus 3. Ethic. *Quod homo dominus est actuum suorum à principio usque ad finem*, id est & incipiendo & continuando suum actum, alioqui nemo peccaret perseverando in peccato, neque mereretur continuando actum meritorium.

Voluntatē
esse indif-
ferentem
quando
agit.

Ad primam Respondeo, voluntatem esse indifferentem quando actu non agit, potest enim agere, & quando actu agit potest enim non agere, antecedenter & absolute: quamvis ex suppositione & consequenter non possit non agere: necessitas autem consequens non tollit indifferentiam. Tota ergo difficultas est in illa propositione quo temporis instanti voluntas est indifferens, habet negationem actus, distinguo, habet negationem actualem actus: negatur: habet negationem potentialem actus, concedo. Voluntas enim dicitur indifferens, & indeterminata non quod careat actuali determinatione, sed quod careat determinatione potentiâ, agit enim cum posset non agere. Indeterminatio actualis (ut sæpe dixi) est carentia actus sicut determinatio actualis ipse actus: indeterminatio autem potentialis est potestas non agendi, sicut determinatio potentialis est, est necessitas agendi.

Quomo-
do libera
sit conti-
nuatio
actus.

Ad secundam Resp. continuationem actus non ita esse liberam inter homines in hoc statu rerum, ut possit esse solùm instantanea, quis enim non experitur se habere operationes multo longiores, sed idè esse liberam quia nullum est instans assignabile determinatum, in quo voluntas non possit cessare à sua operatione. Sed est tamen semper meritoria, quia voluntariè incipit voluntas operari, & dat liberè causam in qua in hoc statu viâ operatio aliquandiu perseverat necessariò; vnde continuatio tota libera saltem est in causâ. Fateor tamen Angelos & animas separatas à corpore habere operationes liberas instantaneas, nihil enim est absurdi quod aliquid desinat intrinsecè in eo instanti, quo incipit intrinsecè. Neque tunc duo erunt instantia immediata, sed quo instanti dicere licebit nunc primum est, licebit etiam dicere nunc ultimum est.

Meritum
non est in-
stantum.

Ad tertiam Resp. grauem illam esse difficultatem in tractatu de merito disputari solitam, ubi ostenditur totam continuationem actus esse meritoriam, neque tamen hinc sequi quod mereatur gratiam infinitam, quia in primo instanti meretur determinatum gradum gratiæ cum mereatur propter substantiam

actus, id est ex eo quod talis actus sit, in sequentibus autem instantibus meretur tantum indivisibile gratiæ cum non mereatur nisi quia continuatur actus, illius autem continuationis in instanti non est nisi unum indivisibile. Sed hoc est difficile, neque videtur huius loci esse proprium.

§. II.

Circa quam obiecta voluntas habeat actus liberos.

Circa summum bonum clarè visum nulla libertas est vel specificationis, vel exercitij, ut constat ex tractatu de beatitudine: nullum autem in hac vita bonum esse potest, circa quod utramque libertatem non seruet voluntas, quia nullum bonum est creatum in quo non aliquis apprehendi possit defectus. Sed excipi tamen solent Deus, felicitas, & bonum in communi, nam circa ea non habet voluntas libertatem specificationis cum nulla in iis apprehendi possit ratio mali, atque adè non possint odio haberi. Deus præcise secundum se sumptus apprehendi non potest ut malus, neque ut carens vilo bono. Fateor quidem Deum impiis proponi aliquando posse ut malum propter effectus aliquos qui mali eis videntur, idè loquutus sum de Deo præcise secundum se sumpto, quem negari posse odio haberi: De beatitudine ratio eadem est, nemo enim eam odisse potest, quia nemo velle potest sibi esse malè; bonum autem finitum quando habet rationem apti ad beandum non potest odio haberi, quia ut sic non sumitur provt adiunctam habet privationem alicuius boni, sed provt est bonum appetentis, & eius miseriam aliquam depellit. His positis,

Difficultas est quomodo ex bonis inæqualibus quæ simul proponuntur possit voluntas eligere id quod est minus & imperfectius: vel etiam ex bonis quæ sunt æqualia, eligere possit alterum, siue illi sint fines siue media.

Ratio autem dubitandi est primò, quia minus bonum ut sic, habet rationem mali, cum privatio sit boni, sed voluntas eligere non potest malum ut sic, ergo voluntas non potest eligere id quod minus bonum apparet: v.g. ex duobus finibus qui se offerunt, eligere minus bonum, & ex duobus medijs illud eligere, quod est minus vile.

Secundò, electio supponit consultationem per quâ non cognoscitur tantum bonitas medijs, sed etiam maior bonitas: ergo semper voluntas fertur in id quod melius apparet, alioqui frustra esset illa consultatio, quâ inquireretur quodnam esset medium præstantius.

Tertiò, videtur expressè id dictum esse à Philosopho 1. 3. de anima. ubi docet, ea quæ ratione prædicta sunt semper maius prosequi.

Dico secundò, potest voluntas ex pluribus finibus, vel medijs inæqualiter bonis, illud eligere quod minus bonum apparet: & ex pluribus æqualibus eligere quod placuerit. Ita docent Theologi cōmuniùs contra Vasquem disp. 43. c. 2. & Azor. tom. 2. l. 1. c. 25. q. 6. & 7.

Ratio est, quia obiectum voluntatis est bonum: minus autem vel æquale bonum, siue ille finis sit, siue medium, semper est bonum: ergo voluntas illud amplecti potest. Positâ enim potentiâ & obiecto proportionato potest sequi actio, potestque declarari ex voluntate Dei, qui non eligit necessariò id quod est optimum, alioqui nihil eligere vnquam posset, ut probabam alias. Imò etiam nihil liberè vnquam eligeret voluntas creata, vel enim vnicum tantum mediū proponitur, & sic eligit illud necessariò; vel proponuntur plura, & sic eligit necessariò illud quod optimum apparet si vera est sententia, quæ hic impugnatur.

Ad primam Resp. minus bonum posse sumi vel formaliter sub illa ratione quâ minus bonum est, & ut

Quid in
hac re sit
certum.

Videtur
quod vo-
luntas eli-
git semper
quod est
melius.

Conclusio
affirmans.

Probatio.

Solutio
difficultatis,
tunc.

ut sic eligi non potest à voluntate tùm creata, tùm increata: vel materialiter quatenus est bonum, & sic eligitur à voluntate quando illa ex pluribus inæqualibus vnum eligit.

Ad secundam Resp. consultationem præuiam esse semper electioni, quia esse non potest electio, quin voluntas cognoscat id quod est vtile, imò etiam debet cognoscere id quod est vtilius, ut eligere illud possit si velit. Hoc autem necesse est, non quod necessarium eligat vtilius, sed ut eligere illud possit.

Ad tertiam Resp. Philosophum loqui eo loco de eo quod plerumque fit, non de eo quod fit necessarium, voluntas enim licet possit eligere quod videtur minus bonum, plerumque tamen maius bonum profequitur.

S. III.

Utrum supposita intentione finis, electio voluntatis maneat libera.

Intentio & electio sunt tripliciter.

Logor de illa electione mediorum quæ actus est distinctus ab intentione finis ut dixi alibi: tripliciter autem illa fieri potest: primò quando intentio & electio sunt eo ipso instanti quo finis obtinendus est & vrget exequutio. Secundò, quando electio mediorum fit aliquo tempore ante ipsam exequutionem. Tertio, quando electio mediorum fieri potuit ante ipsam exequutionem, sed dilata tamen est vsque ad illud instans in quo vrget exequutio.

Videtur electio non esse liberam.

Ratio ergo dubitandi primò est, quia si electio non fieret liberè supposita intentione finis efficaci, sequeretur illam non esse meritariam specialiter, id est non habere meritum distinctum à merito ipsius intentionis, quod statim patet absurdum esse. Probatur sequela, quia idè actus externus non habet meritum distinctum à merito actus interni, quia non habet libertatem distinctam, ergo similiter electio non habebit meritum distinctum à merito intentionis, si libertatem non habet distinctam.

Secundò, posita intentione finis, medium non proponitur sub ratione summi boni, ergo non potest necessitare voluntatem. Probatur consequentia, quia voluntas semper est libera quoties habet iudicium indifferens. Deinde si quis efficaciter intendat ire Romam post vnum annum, & ante finem decimi mensis equum coemat, socios quærat, & alia omnia parat, quæ ad viam sunt necessaria, certè illa electio videtur fore libera, quia tunc ille non cogitur eligere media, sed differre potest ad finem anni, alioqui dicendum erit quod Martyres non sunt liberè mortui, quia etiam si mortem accelerauerint, non potuerunt tamen illam vitare.

Tertio, si electio libera est in illis instantibus in quibus exequutio non vrget, libera etiam est in ultimo instanti, quo vrget ipsa exequutio, quod probò, necessitas quæ sequitur aliquid liberè positum, non potest destruere libertatem, sed cum quis necessarium eligit in ultimo instanti, quod liberè potuit eligere in præcedentibus non habet necessitatem nisi consequentem: ergo ille tunc eligit liberè.

Conclusio tritembris.

Dico tertio, supposito efficaci amore finis, electio mediorum, non potest esse libera secundum substantiam ipsius electionis: sed potest tamen aliquando esse libera quoad circumstantias, & sufficienter ad meritum ipsius electionis.

Probatio primæ partis.

Ratio primæ partis est, quia intentio efficax in eo differt ab amore simplici, quod amor simplex non sit iunctus electioni, quam essentialiter infert intentio efficax. Deinde illa dicitur intentio efficax quæ non tantum amat finem, sed illum etiam vult obtinere, non potest autem aliter illum velle obtinere, quam quo modo potest obtineri. Sed finis obtineri non

Tom. I.

potest nisi per aliquam mediorum electionem, ergo supposita intentione voluntas necessarium habet aliquam electionem. Hoc autem est electionem non esse liberam secundum suam substantiam, id est voluntatem necessitari ad aliquam electionem.

Probatio secundæ.

Ratio secundæ partis est, quia licet supposita intentione necesse sit habere aliquam electionem, tunc cum exequutio instat, sæpè tamen quando plura sunt media quibus aliquis finis obtineri potest, liberum est voluntati habere hanc vel alteram electionem. Imò potest diu differre ipsam electionem mediorum singularium v. gr. si volo post annum ire Romam, possum cogitare de medijs toto anno. Hoc est electionem esse liberam quoad circumstantias.

Probatio tertiæ.

Ratio tertiæ partis est, quia libertas ad circumstantias actus sufficit ad meritum ut patet ex dictis de libertate Christi. Deinde ut aliquis actus internus voluntatis habeat meritum distinctum à merito alterius actus, non requiritur libertas diuersa, sed sufficit eadem libertas pro pluribus actibus. Sicut idem actus vnus habens libertatem, plures potest habere moralitates, neque par est ratio de actu externo, qui non habet meritum distinctum à merito actus interni voluntatis: disparitas enim est, quia actus internus capax est propriæ honestatis cum propriam habeat tendentiam in obiectum, idè enim meritum etiam habet proprium quoties libertatem habet secundariam, actus verò externus diuersæ honestatis incapax est, ex eo quod non habeat tendentiam propriam in obiectum diuersam à tendentia ipsius actus interni.

Hinc ad primam patet Responsio, quamuis non esset etiam inconueniens dicere meritum electionis totum in ipsa intentione inclusum esse.

Solutio trium dubitationum.

Ad secundam Resp. concedendo medium non proponi sub ratione summi boni, supposito amore finis, sed consequentia falsa est, quia potest voluntas ad multa necessitari saltem consequenter, quæ non proponuntur ut summa bona. Deinde fateor electionem formalem quæ fit ante instans exequutionis, liberè fieri quoad circumstantiam temporis, non quoad substantiam ipsius electionis. Ex quo constat etiam responsio ad tertiam.

Eademque doctrina debet applicari actibus voluntatis imperatis quos constat ex supra dictis necessarium poni supposito actu imperante, atque aded certum est illos non esse liberos immediatè libertate, quod tamen non impedit quominus actus imperatus habeat meritum distinctum à merito actus imperantis ut rectè docent Salas, Ripalda, Hurtadus, Torres, & Vasques, qui tamen negat actus voluntatis imperatos. Ratio autem eadem illa est, quam afferbam pro electione, satisque superiori quæstione declarata est.

Eadem est ratio actus imperati.

SECTIO VIII.

An & quomodo voluntas circa omissionem actus sit libera.

Dixi de actibus positivis quos voluntas elicit liberè, nunc quomodo libera esse possit ommissio actus positivi, maiorem habet controuersiam, ubi primò quæritur, utrum ommissio actus ut sic esse possit libera. Secundò utrum libera ommissio esse possit pura sine vllò actu voluntatis. Tertio, utrum cessare possit voluntas ab omni actu etiam collectiue.

Duplex caput difficultatis.

Ratio autem dubitandi renocari potest ad duo potissimum capita, primum est, quia huiusmodi pura ommissio non posset habere vllum motuum à quo penderet, neque posset etiam pendere à cognitione. Secundò non posset pendere à voluntate quæ potentia est vitalis, & physica.

Aaa 2

Dico